

Przemysław Józwikiewicz¹

Uniwersytet Wrocławski (Polska)

Ukraińskie słownictwo informatyczne wobec wpływów języka angielskiego i rosyjskiego – przegląd wybranych postów forum internetowego² Domivka.Net

Ukrainian IT vocabulary against the influences of English and Russian – the review of selected posts from Domivka.NET Internet forum. The article presents an overview of the issues related to the formation of Ukrainian IT terminology with particular focus on the roles of the Russian and English languages. However, much more attention is devoted to the analysis of selected posts from Domivka.NET Internet forum, on which its users have dealt with, among others, the problems of translating mainly English IT terminology into Ukrainian.

Keywords: Ukrainian computer terminology, Internet forum, translations, Russian influence, borrowings

Вплив англійської та російської мов на українську комп'ютерну лексику – огляд вибраних повідомлень веб-форуму Domivka.NET. У статті коротко розглянуто проблеми, пов'язані з формуванням української комп'ютерної лексики, враховано роль у цьому процесі російської та англійської мов. Набагато більше уваги приділено аналізу

¹ Adres do korespondencji: Instytut Filologii Słowiańskiej, ul. Pocztowa 9, 53-313 Wrocław. E-mail: P.JOZWIKIEWICZ@slawistyka.uni.wroc.pl

² Forum to grupa dyskusyjna zwykle wkomponowana w struktury stron www. Tematyka na nich poruszana nie musi być w żaden sposób uzależniona od strony macierzystej, do której dane forum jest podpięte; są to jednostki niekiedy zupełnie autonomiczne, o odmiennej strukturze, częstokroć zarządzane przez zupełnie inny personel niż reszta witryny. Fora dyskusyjne prowadzone są przez większość portali internetowych, ale także czasopisma, uczelnie, instytucje, firmy, sklepy internetowe czy użytkowników prywatnych. Dyskusje zaś mają przeważnie charakter otwarty, a częstotliwość poszczególnych wpisów może się znacznie różnić. Zróżnicowana może być również struktura poszczególnych forów, zarówno pod względem liczby „warstw” (forum płaskie, na którym wątki umieszczone są w porządku alfabetycznym lub chronologicznym; forum ustrukturalizowane składające się z wielu poziomów i warstw), jak i omawianych tematów (fora jednotematyczne, wielotematyczne, zwykle podzielone na cały szereg wątków, oraz fora ogólne, na których porusza się wiele kwestii związanych z pewną dziedziną). Niniejszy artykuł bazuje na forum <http://domivka.net/archive/t-1503.html> [dostęp: 15.06.2014].

вибраних повідомлень веб-форуму Domivka.NET, користувачі якого, з-поміж іншого, перекладали англійську комп'ютерну термінологію українською мовою.

Ключові слова: українська комп'ютерна лексика, веб-форум, переклад, російські впливи, запозичення

Terminologia informatyczna, czy też szerzej — słownictwo związane z dziedziną IT, należy nie tylko do stosunkowo najmłodszych zasobów leksykalnych, jest to również jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów, a stwierdzenie to dotyczy większości języków świata.

Oczywiste jest, iż stan tego podsystemu leksykalnego w obrębie różnych języków nie może być i nigdy nie będzie taki sam, możemy tu mówić jedynie o mniej lub bardziej zbliżonym stopniu rozwoju. Wśród przyczyn, które mają decydujący wpływ na tę sytuację, należy wymienić przede wszystkim poziom rozwoju społeczeństwa, co bezpośrednio związane jest z jego zamożnością, stanem nauki, szkolnictwa oraz dostępem do najnowszych osiągnięć techniki. W przekroju poszczególnych krajów kontrasty³ te rysują się dość wyraźnie, nawet pośród państw UE, które, wydawać by się mogło, prezentują przecież względnie zbliżony poziom cywilizacyjny.

Genezy informatyki jako nauki oraz współtworzącego ją słownictwa informatycznego należy doszukiwać się już w pierwszych latach II wojny światowej, chociaż niektórzy badacze upatrują jej znacznie wcześniej⁴. Wydaje się, że z punktu widzenia rozwoju języka nieco ponad 70 lat to niewiele, jednakże w przypadku tak prężnie rozwijającego się słownictwa okres ten należy uznać za niezwykle płodny.

Terminologia informatyczna zaczęła przenikać do języka ukraińskiego już w latach 60. minionego stulecia i (biorąc pod uwagę dekady, które dzielą nas od tamtego czasu) choćby z tego względu powinien on sytuować się w czołówce najbardziej zaawansowanych z punktu widzenia operowania tymi zasobami leksykalnymi języków świata. Wiele przyczyn złożyło się jednakże na sytuację, z którą mamy do czynienia obecnie, tj. nie tyle niedobory w sferze ukraińskiego słownictwa informatycznego (mogące się przejawiać np. zupełnym brakiem pewnych pojęć, co miałyby związek z opóźnieniami technologicznymi względem Zachodu), ile raczej problemy w obrębie samej jego struktury. Czynnikiem kluczowym jest tu zwłaszcza pochodzenie poszczególnych leksemów.

³ W pierwszym kwartale 2012 r. na Ukrainie było np. niemal 5,5 mln użytkowników szerokopasmowego Internetu (co w porównaniu z pierwszym kwartałem 2011 r. daje wzrost o 26,82% — wyższy był jedynie w Rosji), w Polsce niewiele więcej, bo 5,8 mln użytkowników. W porównywalnej pod względem liczby mieszkańców Hiszpanii było to już 11,7 mln użytkowników. Źródło: <http://www.wirtualnemedial.pl/artykul/ponad-600-mln-subskrybentow-szerokopasmowego-internetu-5-8-mln-w-polsce> [dostęp: 2.03.2014].

⁴ Zob. P. Józwikiewicz, *Informatyka, ukraińska rzeczywistość TI, ukraińskie słownictwo komputerowe*, „Slavica Wratislaviensia” CLII, Wrocław 2010, s. 131–141.

Ситуація та jest випадковою процесów nie tylko *stricte* językowych, ale również politycznych czy gospodarczych, które miały decydujący wpływ na obecny kształt omawianego słownictwa.

Мówiąc o rozwoju ukraińskiego słownictwa informatycznego, należy zwrócić uwagę na wyraźnie zarysowaną dwuetapowość i bezpośrednie przełożenie tego faktu na zderzenie wpływów rosyjskich i angielskich oraz oddziaływanie obu języków na ów podsystem języka ukraińskiego.

Tezę o dwóch etapach wpływów (pojmowanych w kategoriach czasu i przestrzeni) potwierdza odescka uczona Lilija Filuk⁵, pierwszą fazę lokując w epoce komunistycznej. Stwierdzając, iż wówczas „[...] будь-яка термінологія, механічно копіювалася з російської”, zwraca ona uwagę na fakt, że sytuacja ta była pochodną zakazu obowiązującego od lat 30. minionego stulecia, a dotyczącego tworzenia oryginalnej terminologii ukraińskiej. Należy pamiętać, że etap ten, między innymi z uwagi na to, że środowisko informatyków w ZSRR było prawie całkowicie rosyjskojęzyczne, charakteryzował się niemal kompletną wtórnością⁶ w kwestii tłumaczenia słownictwa informatycznego na pozostałe języki funkcjonujące w ramach państwa sowieckiego. Drugi okres, jak zaznacza autorka, wiąże się bezpośrednio z uzyskaniem niezawisłości przez Ukrainę, a w konsekwencji otwarciem na wpływy zachodnie w przypadku wielu aspektów życia. „Drugi początek” charakteryzował się m.in. wdrażaniem najnowszych, przede wszystkim amerykańskich oraz japońskich technologii, czego następstwem było ukierunkowanie na anglojęzyczną terminologię branżową. Na jej bazie wkrótce zaczęły powstawać słowniki terminologii informatycznej⁷, choć należy zauważyć, że słownictwo wywodzące się z języka rosyjskiego nadal odgrywało tu istotną rolę. Ta swoista rosyjsko-angielska „koegzystencja” na gruncie języka ukraińskiego prowadziła niejednokrotnie do niepożądanego synonimii w obrębie terminologii. Pisze o tym m.in. wspomni-

⁵ Л.М. Філюк, *Основні етапи формування української терміносистеми інформатики*, „Культура народів Причорномор'я” nr 82, t. 2, Симферополь 2006, s. 202–204.

⁶ Jednym z chlubnych wyjątków jest *Енциклопедія кібернетики в 2 т.*, red. В.М. Глушков, Київ 1973.

⁷ М.ін. А.Б. Бартків, О.Я. Гринчишин, Я.Т. Гринчишин, *Англо-українсько-російський словник з інформатики, програмування, обчислювальної техніки*, Київ 1995; *Комп'ютерний словник* (переклад видання *Computer Dictionary*, Microsoft Press, 1991 / Пер. з англ. В.О. Соловійова), Київ 1997; М. Кратко, М. Кікець, Є. Мейнарович, В. Павленко, І. Черненко, Д. Шерік, *Англійсько-український словник з програмування і математики*, Луцьк 1998; В.П. Гондюл, А.Г. Дерев'яно, В.В. Матвеев, Ю.З. Прохур, *Інформатика та обчислювальна техніка: Короткий тлумачний словник*, red. В.П. Гондюл, Київ 2000; М.Д. Гінзбург, Л.І. Білоусова, І.М. Корніловська, *Новий російсько-українсько-англійський тлумачний словник з інформатики*, red. М.Д. Гінзбург, Харків 2002; В.П. Бабак, О.Г. Байбуз, О.П. Приставка, Г.Л. Разумова, С.Ф. Філоненко, *Російсько-українсько-англійський словник термінів з інформаційних технологій*, Київ 2006; *Англійсько-український глосарій виробів Microsoft®: громадська редакція*, red. Б. Рицар, kol. red. Р. Мисак et al., Львів 2006.

nana wcześniej L. Filuk⁸, za przykład podając następujące pary synonimiczne: *алфавітно-цифровий друкувальний пристрій — принтер, графопобудовник — плоттер, електронно-обчислювальна машина — комп'ютер, розв'язуючий пристрій — процесор*.

Znaczny skok technologiczny w dziedzinie najnowszych technologii notowany od pierwszych lat XXI w. znalazł odzwierciedlenie również w zakresie rozwoju opisującego je słownictwa. Jego ewolucja przebiegająca w głównej mierze przy współudziale leksemów wywodzących się z języka angielskiego nie tylko należy do ciekawszych zjawisk językowych ostatniego okresu, lecz także jest zwiastunem kolejnego stadium — unifikacji i standaryzacji terminologii IT, co w efekcie przełożyć by się miało na unormowanie funkcjonowania ukraińskiego słownictwa informatycznego. Jest to o tyle ważne, że w sytuacji rosnącej roli najnowszych technologii (zarówno sprzętu, jak i oprogramowania), ustabilizowane i zasobne słownictwo byłoby gwarantem szybszej i sprawniejszej ich implementacji na gruncie ukraińskim. Jednak jak pokazuje praktyka, wciąż natknąć się tu można na dość poważne przeszkody.

Z uwagi na fakt, że nadal duży segment ukraińskiego rynku IT oraz ukraińskich zasobów internetowych opanowany jest przez firmy rosyjskie bądź ukraińskie, jednak „rosyjskojęzyczne”, przejmowanie zachodniej myśli IT bez owego rosyjskiego (również w zakresie języka) pośrednictwa jest dość utrudnione. Wiąże się to m.in. z tym, iż nowości technologiczne z reguły prędzej trafiają do Rosji, gdzie (dotyczy to głównie oprogramowania, a także całego towarzyszącego mu zaplecza, tj. instrukcji, biblii użytkownika, podręczników, samouczków itd.) są opracowywane w języku rosyjskim, by później trafić na rynek wielu byłych republik radzieckich. Przy dość poważnych problemach ukraińskiej gospodarki (w tym sektora wydawniczego) i zalewie rosyjskimi produktami IT, oprogramowanie ukraińskojęzyczne ma ograniczone możliwości zaistnienia wśród szerszej rzeszy użytkowników. Kwestię deficytu produktów programowych w języku ukraińskim, jak również ukraińskiej literatury branżowej w odniesieniu do analogicznych produktów rosyjskich i ich obecności w ukraińskim handlu podniosła cytowana wyżej L. Filuk⁹. Należy przy tym zdawać sobie sprawę z tego, że owa wyraźnie zarysowana przewaga zachodnich produktów IT, „przepuszczonych” przez rosyjski filtr językowy, wynika nie tylko stąd, iż rosyjskie słownictwo informatyczne jest bardziej rozwinięte, a rosyjskie firmy reprezentujące sektor IT przeważają zarówno pod względem liczebności, jak i możliwości finansowych. Pamiętać trzeba też o tym (co wydaje się oczywiste, wzięwszy pod uwagę potencjał państwa rosyjskiego), że osób operujących rosyjskim słownictwem informatycznym jest zdecydowanie więcej, a ich

⁸ Л.М. Філюк, *Шляхи подолання варіантності в українській терміносистемі інформатики*, „Записки з українського мовознавства: збірник наукових праць” вип. 18, Одеса 2009, s. 238–249.

⁹ Л.М. Філюк, *Основні етапи...*, s. 202–204.

zatrudnienie w firmach związanych z IT czy firmach świadczących usługi w zakresie przekładu dla tychże odgrywa znaczącą rolę w procesie adaptacji omawianego słownictwa. Zatem pierwiastek rosyjski w zdecydowanie krótszym czasie może opracować napływający szerokim strumieniem, głównie anglojęzyczny, pakiet terminów, natomiast jego odpowiednik ukraiński (ze względu na braki kadrowe, niedofinansowanie, problemy w zakresie stanu samego słownictwa informatycznego, brak najnowszych słowników terminologii IT itd.) nie jest w stanie konkurować z nim na tym polu.

Wymienione czynniki leżały u podstaw decyzji wielu ukraińskich informatyków, osób z zamiłowaniem zajmujących się informatyką oraz tych, którym nieobojętny jest los języka ukraińskiego, by omijając powyższe problemy samemu przystąpić do dostosowania na potrzeby ukraińskiego użytkownika najnowszych, głównie anglojęzycznych produktów programowych. Swoistym miejscem spotkań tych osób stały się fora internetowe dające możliwość nie tylko komunikacji bezpośredniej pomiędzy samymi użytkownikami, ale również zamieszczania tekstów przeznaczonych do tłumaczenia oraz rezultatów podejmowanych prac czy rozwiązywania problemów związanych choćby ze stroną narzędziową poszczególnych działań translatorskich.

Jednym z takich forów poświęconych informatyce, a zwłaszcza problemom ukrainizacji oprogramowania, bodaj czy nie najpopularniejszym¹⁰, stało się forum *Високи технології*, podpięte do witryny internetowej Domivka.NET¹¹.

Do głównych czynników, dzięki którym dość liczna grupa ukraińskich użytkowników komputerów zdecydowała się poświęcić swój czas na tłumaczenie oprogramowania na język ukraiński, zaliczyć należy:

- przede wszystkim brak takiego oprogramowania w ukraińskiej wersji językowej;
- dalece odbiegające od kanonów języka ukraińskiego warstwy tekstowe dostępnych programów;
- zbyt drogie ukraińskie wersje produktów IT;
- chęć rozwijania ukraińskiego słownictwa informatycznego, jego w miarę szybką aktualizację (proces wydania nowego czy uzupełnienia starszego wydania słownika to z reguły działanie żmudne, rozciągnięte w czasie, co nie sprzyja stabilizacji i rozwojowi tak dynamicznie rozwijającego się słownictwa, jakim jest słownictwo informatyczne).

Symptomatyczny jest ów ostatni czynnik. Część użytkowników forum, jak wynika z ich aktywności oraz tonu postów, niemal za punkt honoru postawiła sobie

¹⁰ Inne fora poświęcone problemom IT funkcjonują m.in. w ramach następujących witryn: ukrcenter.com, linux.org.ua, informatic.org.ua, forum.en.net.ua, uzforum.com, forum.ua-admin.com, cs.franyk.net, forum.volodymyr.com.ua, bukovel.com, vidido.ua, forum.te.ua, fastiv.com.ua, center.lviv.ua, for.lviv.ua, board.lutsk.ua, vox.com.ua, euniver.org.ua, tntu.edu.ua i in.

¹¹ http://domivka.net/forum.php#vysoki_tekhnolohii [dostęp: 12.06.2014].

poprawę stanu ukraińskiego słownictwa informatycznego. Wielce prawdopodobne jest, że ktoś z nich natknął się na następujący wpis:

[...] Україна¹² не розвиває своєї наукової термінології. [...] від того що ми зараз почнемо переназивати об'єкти, які вже купу років як винайдені і названі, користь від того буде нульова. Враховуючи, ще й той факт, що пів України за всі 17 років ще не навчилася нормально користуватися українською, то зараз їх перевчати ще якоїсь новоукраїнської мови. Чесно кажучи, я й сама такої мови не знаю¹³.

Tak więc kluczowym problemem forumowiczów, przede wszystkim zaś tych funkcjonujących w obrębie podforum *Високі технології* w dziale *Українізація ПЗ*¹⁴, stała się kwestia nie tylko dostosowania słownictwa informatycznego do wymogów języka ukraińskiego, ale również odpowiednie balansowanie pomiędzy zakorzenionym już na gruncie tych zasobów leksykalnych językiem rosyjskim, a nowymi, nasilającymi się wpływami angielskimi.

Kwestia wzmaganania się tych wpływów nie ulega wątpliwości. Potwierdzają to badania językoznawców, którzy tak jak np. Ołeksandr Styszow, stwierdzają, iż zapożyczenia z języka angielskiego stanowią ok. 70–80% spośród wszystkich nowości leksykalnych pojawiających się w języku ukraińskim¹⁵, czy jak Hałyna Szapowałowa, która uważa, że angielskie zapożyczenia z dziedziny informatyki należą do najczęstszych¹⁶.

I to właśnie tłumaczenia warstwy tekstowej oprogramowania z języka angielskiego oraz chęć wypłnienia rosyjskich wpływów językowych wszechobecnych w ukraińskim słownictwie informatycznym leżą u podstaw działań wielu użytkowników działu *Українізація ПЗ*.

Podforum *Високі технології*, będąc integralnym elementem całego forum Domivka.NET, plasuje się w czołówce pod względem liczby zamieszczanych postów — jest ich ok. 20 tys. (podczas gdy na podforum *Мистецтво* zamieszczono ok. 17 tys. wpisów, na podforum *Міжнародна політика* — 15 tys., najpopularniejsza jest polityka ukraińska — tutaj zanotowano 47 tys. postów). W skład podforum *Високі технології* wchodziły działy *Тенета і веб-дизайн*, *Програмне забезпечення*, *Програмування*, *Залізо*, *Мобільний зв'язок*, *Ваші сайти* oraz najpopularniejszy *Українізація ПЗ*, który w niniejszym artykule posłużył za źródło ekscerpcji materiału.

¹² Pisownia tego i kolejnych cytatów jest oryginalna.

¹³ Źródło: <http://misto.ridne.net/thread-5243.html> [dostęp: 15.10.2010].

¹⁴ http://domivka.net/ukrainizatsiia_pz/ [dostęp: 10.06.2014].

¹⁵ О. Стишов, *Особливості розвитку лексичного складу української мови кінця ХХ ст.*, „Мовознавство”, nr 1, Київ 1999, s. 7–21.

¹⁶ Г. Шаповалова, *Джерела сучасної неологічної лексики іншомовного походження та доцільність її використання*, „Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика”, nr 23, Львів 2003, s. 120–124.

Pierwszy wpis w tym dziale pojawił się 6 października 2003 roku, ostatni — 9 czerwca br. Widać zatem, że jest to forum żywe. Składa się na nie ok. 100 tematów i jak wynika z przeglądu poszczególnych postów, porusza ono wciąż aktualne problemy dotyczące zarówno przekładu, jak i zagadnień z dziedziny IT. O popularności podforum świadczy również liczba wyświetleń notowana dla poszczególnych wątków (ogółem ponad 700 tys.). Pierwszą osobą, która dokonała inauguracyjnego wpisu w analizowanym dziale, był użytkownik ukrywający się pod jakże znamienym pseudonimem *українець*. Sam post, dość lakoniczny, jest niejako manifestem użytkowników podforum:

Пишіть тут все що вам відоме, і просто запитуйте... :)

Гілку форуму присвячено:

- українізації програмного забезпечення (надалі — ПЗ) та ПЗ для перекладу;
- ПЗ, що має укр. мову у складі дистрибутиву (оригінальної версії для продажу/завантаження);
- ПЗ, що підтримує україномовний модуль інтерфейсу¹⁷.

Kolejne wpisy można by określić „postami narzędziowymi”. Użytkownicy, tacy jak *rpalyvoda*, *vitalis*, *yurqua* czy *laser* opisują w nich programy ukrainizacyjne oraz strony internetowe poświęcone informatyce w języku ukraińskim, np.

rpalyvoda | 07.10.2003, 01:09

www.ukrface.org.ua — Найпотужніший сайт з українізаторами та посиланнями на програми, які підтримують укр. мову. Постійно оновлюється.

www.ukrainia.by.ru — Великий архів українізаторів. Останнє оновлення — 10.05.2002 р. Є багато мертвих посилань.

www.geocities.com/windows_ua — Проект <Windows-UA> — Українізація Windows'a. Паршивенький сайт.

www.uavova.narod.ru — Сайт українізаторів, яких там маловато.

www.ukrspell.virtualave.net — Широкопрофільний сайт. Є трохи перекладів.

vitalis | 12.10.2003, 18:26

Одною з найпопулярніших програм для українізації софту є Restorator.

Офіційний сайт: www.bome.com/Restorator

Програма платна, але при бажанні в мережі можна знайти до неї кряк (програму-зламувач).

yurqua | 15.04.2004, 11:16

до тестування пропонується <http://www.lingobit.com/index.html> на вигляд за функціональністю схоже на Ресторатор. „Всього” за 195 у.о. :D¹⁸.

Jednakże zdecydowana większość zamieszczanych postów dotyczy konkretnych problemów związanych z tłumaczeniem warstw tekstowych określonych programów komputerowych, natomiast wpisy te zaliczyć można do dwóch kategorii:

¹⁷ <http://domivka.net/archive/t-1452.html> [dostęp: 10.06.2014].

¹⁸ *Ibidem*.

1. pytania, 2. odpowiedzi na nie oraz propozycje tłumaczeń terminów z dziedziny IT, np.

vitalis | 09.11.2003, 22:52

Потрібні поради щодо перекладу:

1. Frame = кадр?
2. Track (композиція, доріжка...) :?:
3. Plug-in = може, модуль :?:
4. Як бути з кнопками „Опція” і „Правка”. Залишати так, чи якось по-своєму? Варіанти!

pixel | 12.11.2003, 00:13

Як з приводу «ок» та «Канцел»?

Може «гаразд» та «припинити»?

Ідея не моя, але мені подобається!

канцел — відмінити...

припинити трошки не підходить

українець | 12.11.2003, 22:34

link = посилання

help = довідка

support = допомога

не беріть термінологію з Microsoft! :evil:

support — це не допомога, це підтримка

vitalis | 09.06.2004, 00:19

1. Як перекласти „source code”?

Відомі мені варіанти: „вихідний код”, „джерельний текст” (!), „першопис”...

2. І ще: „script” як у „PHP script” — скрипт, сценарій?

1. Є ще „сирець”. Це слово вживають дуже широко (москалі кажуть „сорец”). „Першопис” теж підходяще. 2. Сценарій. Скрипт всезрозуміле, але сценарій теж не менше використовується (навіть у Вінді).

Anatoliyy | 16.10.2006, 01:25

Шукаю щось для parse. „Аналізувати” якось дуже загально. Знайшов: розподілити, підрозділити, розкласифікувати, почленувати, розчленити, розчленувати. Що порадите? от саме „аналізувати” й найкраще підходить для відображення значення. можна ще „розглядати” (це вже частіше вживається у лінгвістиці). а взагалі іменник parser — це синтаксичний аналізатор (використовується у синтаксичному модулі програм аналізу тексту — типу автоматичні перекладачі і так далі).

les2 | 06.02.2007, 03:47

usability користовність (відповідно, „користовний”)

interface поміжник або міжник; корміжник чи керміжник (користувацький поміжник)

FAQ відпити (а також окрема пара питання-відповідь — „відпит”)

script припис

link поклик (в HTML) або (гіпер)ланка (в залежності від контексту); anchor text — текст поклику

resolution розділення
manipulate орудувати
directory каталог
folder тека

file набір (він, доречі, відчиняється й зачиняється, а НЕ відкривається й закривається); отже, „наборова система” Для критики й вибору

default властивий, притаманний, питомий (ант. — наданий, набутий), програмовий, вбудований (ант. — користувацький), початковий (ант. — налаштований), неявний (або наявний, іменник — неявник), відсутнісний, забрачний (за браком) cookies бувка (з підтекстом — де був, бував — тому „бувка” або „булка”), кукіль (це таке укр. слово — означає вид бур’яну; для прихильників „реп’яшок” і „кукі” вкупі), паляниця („Коляд, коляд, колядниця, гарна з медом паляниця, а без меду — не така; дайте, дядьку, п’ятака! ” (просить служик (server) у поглядача (browser))), квиток, квитанція, супліка, репліка, писулька, цидулка
Круто!

sram нешта (від „НЕбажана поШТА”) єдина моя знахідка на цьому форумі.
„буфер — засіка” (це цікаво)¹⁹.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że zarówno te, jak i inne (niecytowane tu) wpisy w większości dotyczą tłumaczenia na język ukraiński terminów z języka angielskiego, język rosyjski zaś pojawia się w nich głównie w kontekście walki z rusycyzmami (patrz dalej punkt Ad3).

Zamieszczanym na forum pytaniom dotyczącym przekładu konkretnych terminów czy gorącym dyskusjom poświęconym wykonanym tłumaczeniom towarzyszą również częste dysputy koncentrujące się wokół kwestii natury filozoficzno-językowej. Wziąwszy pod uwagę te, ale i inne, towarzyszące im czynniki (m.in. ujawniający się w wielu postach patriotyzm forumowiczów), korespondencję pomiędzy użytkownikami sklasyfikować można w kilku umownych grupach tematycznych:

1. Problemy translatoryczne, terminologia i jej wykorzystywanie.
2. Zalecenia dot. dokonywania tłumaczeń.
3. Walka z rusycyzmami.
4. Rola języka angielskiego.
5. Stosunek do Rosjan i języka rosyjskiego.

Ad 1. Jednym z fundamentalnych zagadnień poruszanych na forum jest kwestia podejścia do funkcjonowania ukraińskiej terminologii informatycznej, jej powstawania oraz perspektyw rozwoju. Użytkownicy forum zastanawiali się nad:

- istnieniem i funkcjonowaniem tej sfery leksykalnej języka ukraińskiego oraz zadaniami, które stoją przed tłumaczami:

Bohdan | 12.11.2003, 13:27

Хочу повідомити, що новітня термінологія впроваджується в процесі корекції офіційної українізації для Windows XP Professional від Microsoft.

¹⁹ <http://domivka.net/archive/t-1503.html> i kolejne podstrony [dostęp: 10.06.2014].

Python | 19.04.2005, 01:24

В наш час фактично нема правильної української комп'ютерної термінології, кожен робить усе на свій розсуд, і словничок, поданий на цьому форумі (як і мої коментарі до нього) не є істиною в останній інстанції.

vitalis | 25.04.2005, 11:03

[...] Зараз першочерговим завданням перекладачів є не миттєве задоволення інтересів маси (зрозумілість програми), а створення нормальної української комп'ютерної термінології. Коли гнатись за зрозумілістю для простого користувача, то можна скотитись і до сленгу.

Python | 21.05.2005, 12:32

Українські переклади ПЗ почали з'являтись не більше 5-ти років тому. Принаймні це стосується ОС Windows²⁰.

- podłożem obecnej nienajlepszej kondycji ukraińskiego słownictwa informatycznego:

Python | 19.04.2005, 18:22

[...] 99% україномовних користувачів не мають доступу до технічної літератури, написаної українською. Всі нові комп'ютерні терміни приходять до нас через російську. На жаль, це факт...

vitalis | 25.05.2005, 13:49

[...] На побутовому рівні відсутність виробництва може бути достатньою причиною вживання іншомовного терміну.

Python | 25.05.2005, 21:00

Щодо україномовних користувачів скажу, що користувачі були (в мізерній кількості), але вони використовували чужу термінологію (рос. чи англ.), тому брати їх за приклад не слід. Так чи інакше, ця термінологія поширилась серед україномовних користувачів. „Мізерна кількість” — явне перебільшення (чи то пак, переменшення) — інша річ, багато з них на роботі користуються переважно російською, але це вже зовсім інша проблема, ніяк не пов'язана з комп'ютерною термінологією.

vitalis | 31.05.2005, 12:02

...інша річ, багато з них на роботі користуються переважно російською, але це вже зовсім інша проблема, ніяк не пов'язана з комп'ютерною термінологією. Це якраз річ, пов'язана з тим, що російські переклади були, а українських не було. Хтось теж вважав, що російська міжнародна і на біса нам свої вигадки з термінами²¹.

- kwestią zapożyczeń w obrębie omawianej terminologii:

vitalis | 9.06.2004, 22:17

Нічим не погані, тільки от вони не українські, а запозичені.

²⁰ <http://domivka.net/archive/t-1503-p-3.html> [dostęp: 10.06.2014].

²¹ *Ibidem*.

serg | 10.11.2006, 16:08

[...] Українській мові властиво запозичувати слова з інших мов. Ми живемо не на острові посеред океану, і наша мова така, як вона є, з усіма запозиченнями й іншомовними кальками²².

- rozwiązaniem problemu dostosowania terminologii informatycznej dla ukraińskiego odbiorcy:

Python | 19.06.2005, 10:03

Хоча деякий поступ є (це я щодо розробки глосарія для Вінди), але цього відверто мало. Ну добре, спеціалісти-мовознавці за державні кошти розроблять нову комп'ютерну термінологію, принтер стане друкаркою, а комп'ютер — рахувалкою. І хто буде користуватись цими термінами? Лише фанатики українізації :(

vitalis | 29.07.2005, 15:48

Відповідь на Ваше запитання. Якщо складеться описана Вами ситуація, тоді цю термінологію фактично будуть змушені використовувати:

1. Майкрософт (як де-факто основний боець на укр. ринку ПЗ);
2. Всі інші контори, які здійснюють офіційний переклад свого ПЗ українською мовою;
3. Перекладачі-любители.

Як Ви гадаєте, чим користуватиметься переважна більшість людей — англ. чи „занадто українізованим” інтерфейсом? Гадаю, відповідь на це питання у нас обох одна²³.

Ad 2. Bardzo ważna dla użytkowników forum jest również sprawa właściwego podejścia do samego procesu tłumaczenia poszczególnych partii tekstu. Według nich przekłady powinny być:

- dokonywane z języka oryginału (a zatem głównie języka angielskiego):

Leleka | 10.06.2004, 16:44

Web-application -> веб-застосування. Російське приложеніе виступає тут у ролі примененія (близького до англійського application), а не чоґось, що притуляють. Моя порада — не перекладайте англійську (чи іншу) термінологію через російську. При перекладі майже завжди відбувається зсув значень слів, при подвійному перекладі — значення може спотворитися до невпізнанності.

veles | 28.07.2005, 20:26

Я як професійний перекладач скажу так....українізацію треба робити не з російською, а з англійською!²⁴

- przede wszystkim zrozumiałe (co nie wyklucza transkrypcji czy transliteracji poszczególnych terminów; w te kwestie szczególnie zaangażowany jest użytkownik ukrywający się pod pseudonimem Python):

²² <http://domivka.net/archive/t-1503-p-6.html> [dostęp: 10.06.2014].

²³ <http://domivka.net/archive/t-1503-p-4.html> [dostęp: 10.06.2014].

²⁴ <http://domivka.net/archive/t-1503-p-3.html> [dostęp: 10.06.2014].

Python | 19.04.2005, 01:09

На мою думку, українізовані програми мають бути, перш за все, зрозумілими. Не слід зловживати малорозповсюдженими словами — це ж не поетичні збірки, а програми, необхідні для роботи, і вони мають конкурувати з російськомовними та англomовними аналогами! Якщо програма пише слова, яких і в словнику нема, кому така „локалізована версія” потрібна?

Python | 6.05.2005, 17:33

[...] Ні, треба перекладати так, щоб середньостатистичний україномовний користувач розумів переклад.

Python | 13.05.2005, 22:43

Взагалі, я б не радив перекладати кожне слово, замінюючи його українським відповідником.

Python | 10.11.2006, 15:28

Українській мові властиво запозичувати слова з інших мов. Ми живемо не на острові посеред океану, і наша мова така, як вона є, з усіма запозиченнями й іншомовними кальками²⁵.

Ważna dla tego użytkownika jest także obecność terminologii informatycznej w postaci skodyfikowanej (słowniki, podręczniki do informatyki itp.):

Python | 4.06.2005, 15:12

[...] знати, що в ІТ, наприклад, „mount” — це „приладнати”, а „встановити” — це „insllall”. У наш час це не зовсім реально. Хто буде займатися цими словниками? Держава? Чи окремі ентузіасти, яких цікавить заміна запозичених термінів українськими відповідниками?

І який сенс використовувати в інтерфейсі програми слово „друкарка”, якщо користувач все одно називає цей пристрій принтером? Звичайно, якби 10 років тому була хоч одна українська книжка з інформатики, де було б слово „друкарка” замість „принтер”, подібні розмови мали б сенс. Чомусь згадується анекдотичний Сашко Гарматкін (український відповідник до „Александра Сергеевича Пушкина”)²⁶.

Ad 3. Wielu użytkowników jest wyczulonych na obecność kalk z języka rosyjskiego w obrębie ukraińskiej terminologii informatycznej, co starają się podkreślać na każdym kroku (postów takich jest niezwykle dużo):

Python | 19.04.2005, 18:26

А за замовчування це тупий суржик. Можливо, це калька з російського „по умолчанию”, але це далеко не суржик.

nfc_donetsk | 10.06.2004, 13:52

²⁵ <http://domivka.net/archive/t-1503-p-6.html> [dostęp: 10.06.2014].

²⁶ <http://domivka.net/archive/t-1503-p-3.html> [dostęp: 10.06.2014].

Я перекладаючи документацію з РНР зіткнувся з багатьма проблемами. При перекладі я в принципі не ставив за мету знайти суто український відповідний термін.

У мене були такі цікаві моменти

1. веб-приложение — веб-аплікація
 2. исходник — ісходник (хоча це і калька з російської але все ж таки виходить досить пристойно)
 3. browser — бравзер
- Script — Скрипт на мою думку так і буде скрипт. Взагалі я вважає що не тре боятися кооптувати іноземні слова(що цікаво англійські нормально вбудовуються в мову а російські якось не дуже. Цікаво чому так?)

Python | 13.05.2005, 22:43

[...] Взагалі, в багатьох українізованих програмах я помітив такий недолік: перекладач зловживає кількома словотвірними конструкціями, калькуючи англійський оригінал. В результаті половина слів закінчується на -ування чи -увач...

veles | 28.07.2005, 20:26

Звичайно багато слів вже перекладених звучать схоже як на російські так і на українській і тут треба звичайно проводити синонімічний рядок, якщо ми хочемо мати унікальну українську версію, а не кальковану російську.

OK — це Ви праві „Гаразд”.....Folder - Тека, бо папка це калька радянських часів.

zav | 16.01.2007, 16:04

Computer краще перекладати „компютер” а не комп’ютер (це калька з російської). Тоді вже обчислювач...

Nahasaki | 29.05.2007, 08:48

Також мені дуже подобається мікроцифалівський переклад слова „Application”, як „Застосунок”, замість перекладу з російської „Додаток”.

Тому, що „Додаток” - це те, що до чогось додається, а „Застосунок” це те, що можна застосувати.

Phoenix_Ukraine | 29.05.2007, 22:56

До речі, „Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки та програмування” наводить переклад саме „прикладна програма”, тим самим пояснюючи значення слова. А додаток — це просто калькований, і до того ж, абсолютно невірний російський вираз „приложение”.

vitalis | 23.07.2007, 16:29

Для „Робочого столу” (Desktop) є 100%-й відповідник — „Стільниця”. Те, що дядюшка Біл вживає русизм — це його заморочка; лінуксoidsи вже давним-давно перекладають „Desktop” як „Стільниця”.

Python | 21.04.2008, 13:06

Згодом, я подивилась в орфографічний словник і була дуже здивована, коли побачила, що слово „сайт” в родовому відмінку буде „сайта”. Один словник — це, фактично, думка одного автора, я заглянула в інший — і там знову було слово „сайта”. Майже повністю переконавшись, я вже хотіла відступитись. Гм... Я, взагалі-то, з дитинства паталогічно не знаю правил, але пишу досить

грамотно, бо... орієнтуюся на власне внутрішнє чуття мови. А от коли я вже не знаю або сильно вагаюся, як правильно написати, то звертаюся до словника. Про мене, то „сайту” звучить органічніше. Так само думає найновіший Великий тлумачний словник (<http://slovnuk.net/?swrd=%F1%E0%E9%F2>). „Сайта” більше походить на латентний росіянізм.

laser | 20.12.2008, 23:31

Ну і варто повторитись ТУТ (http://winxp.org.ua/?%DF%EA_%EF%E5%F0%E5%EA%EB%E0%E4%E0%F2%E8_%EF%F0%E E%E3%F0%E0%EC%E8%3F:%C7%CC%B2%D1%D2:%CA%F0%EE%EA_7) зібрані основні рекомендації щодо транслітерації, орфографії, боротьби з русизмами²⁷.

Ad 4. Piętnując język rosyjski, użytkownicy forum raczej nie dostrzegają złych skutków wynikających z importu angielszczyzny, co jednak nie jest równoznaczne z bezkrytycznym podejściem do przejmowania wszelkich terminów z języka angielskiego:

gaya | 17.04.2005, 18:00

У Мозиллі „cookie” перекладено як „коржики”. Цілком пристойно, як на мене. Треба людей привчати до української термінології, бо розплодиться „юзерів” з „пісшками”, а потім будемо плакати про засилля англійської мови.

Python | 25.05.2005, 21:00

Так чи інакше, міжнародною мовою комп’ютерних спеціалістів є англійська, і нема нічого протиприродного в тому, що ми вживаємо слова, запозичені з цієї мови, так само, як медики й біологи часто використовують латинські терміни.

Python | 07.11.2005, 20:30

Ми йдемо по колу і знову повертаємось до доцільності „літературності” (чистоти, науковості) вживаних у перекладах термінів. Головна проблема української мови — не засміченість її англіцизмами, а функціональна обмеженість — у багатьох галузях вона майже не вживається. Якщо ми спробуємо замінити всі нові запозичення якимись пуризмами, це не сприятиме її широкому розповсюдженню. Особливо це стосується комп’ютерної галузі, що зараз продовжує розвиватись, і нові поняття з’являються частіше, ніж видаються нові словники української мови²⁸.

Ad 5. W wielu postach uwidacznia się nie tylko troska o język ukraiński, ale także niezbyt przychylny, niekiedy nawet wrogi stosunek do języka rosyjskiego oraz samych Rosjan, np.

vitalis | 9.11.2003, 22:52

Що скажете з приводу зміни „Вирізати” на „Витнути” (тнути = різати). Є ж бо таке слово утнути (утнув). Та й від москальських термінів стоїть далі.

Bohdan 19.04.2005, 10:16

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ <http://domivka.net/archive/t-1503-p-4.html> [dostęp: 10.06.2014].

Звичніше те, що москалі навіть криво переклали? Знаєш, з Кучмою теж звичніше було жити, бо та злочинна система вже стала звичною для багатьох. Але щось змінили. Ніяких столів на моніторі нема. А за замовчування це тупий суржик.
serg | 20.10.2006, 13:51

Пропоную не плутати чинник (<http://slovyk.net/?swrd=%F7%E8%ED%E8%EA>), діяч (<http://slovyk.net/?swrd=%E4%B3%FF%F7>) і оброблювач (<http://slovyk.net/?swrd=%EE%E1%F0%EE%E1%EB%FE%E2%E0%F7>). Останній узагальнює всі умови-дії по питанню, як на мене. Та то москальська потвора, а не словник.

vitalis | 30.05.2007, 13:08

Я, скажімо, все життя розмовляв українською, вчився в українській школі, папками користувався з першого класу, але про те, що це канцелярське приладдя слід називати „тека”, дізнався аж після школи... Як таке може бути? Не хотілося б знову розводитись про клятих москалів... Скажу лише, що слово „тека” у першій третині ХХ ст. було в найширшому вжитку українців з усіх кутків України.

VolodymyrS10.07.2007, 22:03

[...] занадто складний, або це ще цілком новий термін і ми можемо втерти носа росіянам, наприклад у галузі якогось семантичного вебу (тенет:)²⁹.

Przytoczone wpisy, jak i wciąż ewoluujące ukraińskie słownictwo informatyczne wydają się potwierdzać tendencje zmian zachodzących w obrębie terminologii ukraińskiej w ogóle, a mianowicie dążenie ku ograniczeniu wciąż dość istotnych wpływów języka rosyjskiego oraz dostosowanie najnowszych, wywodzących się głównie z języka angielskiego, terminów z dziedziny IT do struktur języka ukraińskiego.

Działania użytkowników forum w okresie ostatnich dziesięciu lat, przede wszystkim na niwie przekładu, niewątpliwie nie tylko wpłynęły na liczbę programów komputerowych dostosowanych w warstwie tekstowej do potrzeb ukraińskiego użytkownika, lecz także, poprzez podejście polegające na „promowaniu” odwrotu od terminologii *quasi*-ukraińskiej/rosyjskiej oraz preferowaniu zasobów leksykalnych języka ukraińskiego (co niekiedy prowadziło do tworzenia dość zaskakujących neologizmów, np. *interface* — *поміжник, міжник, корміжник, керміжник*), wzbogacały ukraińskie słownictwo informatyczne. Było to, i nadal jest, o tyle ważne, iż pojęcia z dziedziny IT funkcjonujące w Internecie, m.in. na forach internetowych, wydają się znacząco konkurować (głównie za sprawą terminologicznych „nowalijek”) ze słownikami terminologicznymi czy wydawnictwami branżowymi.

Najprawdopodobniej zmagania o jak najpełniejszą ukrainizację słownictwa informatycznego trwać będą jeszcze długo, albowiem w sferze IT język ukraiński wciąż operuje pomiędzy językiem rosyjskim (i terminologią „postrosyjską”) a angielskim, dla którego najnowsze technologie są niejako naturalnym obszarem funkcjonowania.

²⁹ <http://domivka.net/archive/t-1503-p-7.html> [dostęp: 10.06.2014].